

Exam. Code : 103201

Subject Code : 1026

B.A./B.Sc. Ist Semester

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :— Students will have to attempt any **FIVE** questions in all. Each question carries equal marks.

1. Answer the following questions in a very brief manner :

- (i) How many matras are there in Dadra Taal ?
- (ii) How many Taalis are there in Teen Taal ?
- (iii) Write down the Vadi and Samvadi Swara of Raag Alhaiya Bilawal.
- (iv) Name any two books written by Pt. Vishnu Narayan Bhatkhande.
- (v) Write the Jati of Raag Kalyan.
- (vi) Which instrument was played by Sri Guru Arjan Dev Ji ?
- (vii) How many shrutis are there in a saptak ?
- (viii) Write any two thaats of Indian Classical Music along with its Swar.
- (ix) Write down the names Chal and Achal Swar.
- (x) How many divisions are there in Teen Taal ?

10×1=10

2. Explain in detail the importance of Taal and Laya in Indian Classical Music. 10

3. Write short notes on the following :

- (i) Thaat
- (ii) Maatra
- (iii) Taali
- (iv) Saptak
- (v)^A Pakad.

2×5=10

4. Write down the life sketch and contribution of Pt. Vishnu Narayan Bhatkhande towards Indian Classical Music. 10
5. Write down the notation of Raag Kalyan. 10
6. Write down Ekgun and Dugun Layakari of Dadra Taal. 10
7. Write short notes on the following terms in context of Gurmat Sangeet :
- (i) Mohalla
- (ii) Rababi. $2 \times 5 = 10$
8. Write down the full description of Raag Bilawal and Raag Bhopali. 10

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :
- (i) ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
- (ii) ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ ?
- (iii) ਰਾਗ ਅਲਹਈਆ ਬਿਲਾਵਲ ਦਾ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸੂਰ ਲਿਖੋ।
- (iv) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਤ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (v) ਰਾਗ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਖੋ।
- (vi) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜਾ ਵਾਦ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ?
- (vii) ਸਪਤਕ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਰਤੀਆਂ ਹਨ ?
- (viii) ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਥਾਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸੂਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਚਲ ਅਤੇ ਅਚਲ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (x) ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ? $10 \times 1 = 10$
2. ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਤਾਲ ਅਤੇ ਲੈਅ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(i) ਥਾਟ

(ii) ਮਾਤਰਾ

(iii) ਤਾਲੀ

(iv) ਸਪੱਤਕ

(v) ਪਕੜ।

2×5=10

4. ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ। 10

5. ਰਾਗ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਅੰਕਨ ਲਿਖੋ। 10

6. ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਦੀ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀ ਲਿਖੋ। 10

7. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(i) ਮੋਹੱਲਾ

(ii) ਰਬਾਬੀ।

2×5=10

8. ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਅਤੇ ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖੋ।

10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਸਭੀ ਮੈਂ ਸੇ ਕੋਓਂ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਅੰਕ ਹੈਂ।

1. ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਅਤਿ ਸੰਖਿਪਤ ਉਤਰ ਦੇਂ :

(i) ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਮੈਂ ਕਿਤਨੀ ਮਾਤਰਾਏਂ ਹੈਂ ?

(ii) ਤੀਨ ਤਾਲ ਮੈਂ ਕਿਤਨੀ ਤਾਲਿਯਾਂ ਹੈਂ ?

(iii) ਰਾਗ ਅਲਹੈਯਾ ਬਿਲਾਵਲ ਕਾ ਵਾਦੀ ਔਰ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਲਿਖਿਏ।

(iv) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਾਰਾਯਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਤ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਤੀਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(v) ਰਾਗ ਕਲਯਾਣ ਕੀ ਜਾਤਿ ਲਿਖੋਂ।

(vi) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਬਜਾਏ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਵਾਦਯ ਕਾ ਨਾਮ ਬਤਾਏ।

- (vii) एक सप्तक में कितनी श्रुतियां हैं ?
- (viii) भारतीय शास्त्रीय संगीत के किसी भी दो धाटों को इसके स्वरों के साथ लिखें।
- (ix) चल और अचल स्वरों के नाम लिखिए।
- (x) तीन ताल में कितने विभाग हैं ? $10 \times 1 = 10$
2. भारतीय शास्त्रीय संगीत में ताल और लय के महत्व की विस्तार से व्याख्या करें। 10
3. निम्नलिखित पर लघु नोट लिखिए :
- (i) धाट
- (ii) मात्रा
- (iii) ताली
- (iv) सप्तक
- (v) पकड़। $2 \times 5 = 10$
4. पं. विष्णु नारायण भातखंडे का जीवन चरित्र तथा भारतीय शास्त्रीय संगीत में इनका योगदान लिखिए। 10
5. राग कल्याण का नोटेशन लिखिए। 10
6. दादरा ताल की एकगुण और दुगुण लयकारी को लिखें। 10
7. गुरमत संगीत के संदर्भ में निम्नलिखित शब्दों पर लघु नोट लिखें :
- (i) मोहल्ला
- (ii) रबाबी। $2 \times 5 = 10$
8. राग बिलावल और राग भोपाली का पूरा विवरण लिखें। 10